

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Staatssecretaris

Deadline: 30-11-2020

Cc MVWS
MMZS

Directie Publieke
Gezondheid
OJGZ

Ontworpen door
5.1.2e

T (070) 5.1.2e
M (31) 5.1.2e
@minvws.nl

Datum Document
20 november 2020

Kenmerk
1785612-214629-PG

Bijlage(n)
2

nota

(ter beslissing) Intensivering beleid op gezonde leefstijl

1 Aanleiding voor deze nota

- U heeft in de preventiestaf van 15 november jl. gevraagd om tot een samenhangend pakket van acties te komen die een antwoord geven op de oproep van 5.1.2e om meer te doen aan een gezonde leefstijl.
- Ook MVWS heeft deze vraag gesteld naar aanleiding van het succes en positieve respons op de persconferentie en aandacht in het COVID-debat.
- In de COVID brief van 17 november staat dat het kabinet de oproep omarmt en gezond leven vanaf nu nadrukkelijker onderdeel zal maken van de communicatie over COVID-19. De brief stelt eveneens dat gezonde leefstijl meer prioriteit verdient voor de lange termijn en dat de staatssecretaris van VWS daarvoor de opties in beeld zal brengen.
- In het COVID debat van 18 november heeft MVWS toegezegd u te vragen in een volgende COVID-brief uitgebreid toe te lichten waar u mee bezig bent op het gebied van preventie en leefstijl. De voortgangsbrief Nationaal Preventieakkoord, die na uw akkoord gereed is voor verzending naar de Kamer, bevat overigens ook een uitgebreide toelichting.

2 Beslispunten, advies en mogelijk alternatief

1. U wordt gevraagd de NPA voortgangsbrief vóór verzending van de COVID-brief naar de Kamer te sturen. In de brief wordt verwezen naar de toezegging van MVWS in het COVID-debat.
2. U wordt gevraagd in te stemmen met de bijdrage voor de COVID brief die 8 december naar de Kamer gaat. Het tekstvoorstel vindt u in bijlage 1.
3. U wordt gevraagd in te stemmen met het voorgestelde pakket:
  - A. extra communicatie;
  - B. extra maatregelen.

3 Samenvatting en conclusies

U en beide ministers hebben recent van een grote groep medici,

wetenschappers en bestuurders een brief gekregen met een urgent verzoek tot een leefstijlcampagne tijdens de COVID-19 pandemie. Voor bredere maatschappelijke support is de website www.leefstijlencorona.nl opgezet door PON (Partnerschap Overgewicht Nederland).

Door artsen wordt gesignaleerd dat tijdens deze COVID-19 pandemie overgewicht of ernstig overgewicht (obesitas) tot een ernstiger beloop van COVID-19 leidt, onder meer via bijkomende aandoeningen (diabetes, hart- en longziekten en trombose), maar met name door een chronisch minder goed functionerend immuunsysteem. Een gezonde leefstijl kan al binnen enkele weken het immuunsysteem versterken. Dit geldt ook voor mensen met een normaal gewicht.

Directie Publieke Gezondheid
OJGZ

Kenmerk
1785612-214629-PG

In de thematafel overgewicht van 13 november, heeft 5.1.2e tot de volgende acties opgeroepen:

1. massale media /TV campagne over de positieve effecten van een gezonde leefstijl (juist) in coronatijd;
2. belang gezonde leefstijl benoemen bij persconferentie;
3. koppel leefstijl-activiteiten die link tussen zorg- sociaal domein leggen.;
4. betere obesitas behandelingen (GLI implementatie, vergoeding farmacotherapie obesitas bij onvoldoende effect leefstijl);
5. primaire preventie: oa prijsprikkels, gezonder voedsel- en beweegaanbod.

Actie 2 is gevolg aan gegeven. Actie 3 krijgt momenteel vorm via de programma's Ketenaanpak Overgewicht volwassenen en Kind naar gezonder gewicht en 2Diabeat. 5.1.2e is bij deze programma's nauw betrokken. Gemeenten worden hierbij ondersteund bij het opzetten van een netwerk, bestaande uit professionals uit het sociaal- en zorgdomein, rondom de patiënt. Een goede implementatie van de GLI is onderdeel van de aanpak. Gelden hiervoor lopen volgend jaar af. Om deze aanpak de komende jaren in meer gemeenten te kunnen implementeren is € 5.1.2b structureel nodig (zie bijlage 2, overgewicht, E+F).

De overige acties zijn meegenomen in de hierna volgende voorstellen voor aanvullende maatregelen.

Toelichting bij besispunt 3: maatregelen om gezonde leefstijl te intensiveren

Het gaat erom dat duidelijk is dat stappen naar een gezondere leefstijl voor iedereen haalbaar kunnen zijn. En dat iedereen zich daarmee beter beschermd voelt tegen een risicovol verloop van Covid, maar ook welvaartsziekten als diabetes. Je hoeft geen fitgirl of fitboy te worden die elke dag sport en alleen nog maar sla en gojibessen eet. Elke Nederlander kan eenvoudig zelf aan de slag. En binnen een paar weken heb je al resultaat. Misschien is dat op korte termijn niet eens zo duidelijk zichtbaar en voelbaar voor jezelf. Maar je weet dat je weerstand vooruit is gegaan. Dat is het idee waarover we het algemeen publiek gaan informeren en enthousiasmeren. Hoe je met relatief eenvoudige stappen je eigen immuunsysteem al in een paar weken kan verbeteren en hoe je dat volhoudt.

Parallel loopt een aanpak om met de energie die dit thema losmaakt in de samenleving ook intermediairen te motiveren deze boodschap te versterken richting hun eigen, specifieke doelgroep. Denk aan gemeenten, jongerenwerkers, werkgevers, zorgverleners. Zij kunnen de

basisboodschappen en het materiaal gebruiken en daar passende suggesties of interventies bij aanbieden.

We nodigen de aanjagers en ondertekenaars van de brief uit hun aanjagende rol verder in te zetten in hun netwerken en omgeving of in andere delen van de samenleving. Om als ambassadeurs op te treden en om het kabinet en de samenleving scherp te houden. We werken nog nader uit wie we betrekken als ambassadeur, wat we van hen verwachten in die rol en hoe we er voor zorgen dat die club van ambassadeurs heel actief iets toevoegt aan alle activiteiten rond dit thema en iedereen verder enthousiasmeert. Hiermee maak je hen deel van de oplossing.

Het succes van de communicatie hangt af van het vinden van concrete haalbare adviezen en voorbeelden die bij dit uitgangspunt horen. Het moet allemaal zo tastbaar mogelijk. In de categorie half uurtje wandelen per dag. Daar moeten de ambassadeurs ons ook bij helpen.

Er is een eerste inventarisatie gemaakt van de acties die ondernomen (kunnen) worden en een aanvulling zijn op het Nationaal Preventieakkoord.

A. Extra maatregelen op het gebied van communicatie

DCO gaat een leefstijlcampagne ontwikkelen om mensen te informeren en enthousiasmeren over de positieve effecten van gezonde leefstijl. De publiekscampagne wordt mogelijk onderdeel van de massa mediale campagne 'Alleen samen krijgen we corona onder controle'. Welke methoden, kanalen en middelen in te zetten wordt uitgewerkt. Daarbij ook aandacht voor de doelgroepen die met massa mediale communicatie moeilijker te bereiken zijn. Gedacht wordt aan een campagne die tevens een basis biedt die bijvoorbeeld gemeenten, zorgverleners, sportverenigingen kunnen gebruiken richting eigen achterban. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van een toolbox en mensen een podium geven als ambassadeur. Verschillende organisaties hebben al aangeboden hieraan mee te werken. Het is de bedoeling dat in het eerste kwartaal van 2021 de campagne zichtbaar is.

De kosten hiervoor bedragen, afhankelijk van precieze invulling, ca 5.1.2b

B. Extra maatregelen op gebied van gezonde leefstijl

In de tabel in bijlage 2 is zichtbaar per subthema hoe ook beleidsmatig structureel extra prioriteit kan worden gegeven aan een gezonde leefstijl. Met het zwaartepunt op de thema's overgewicht en bewegen. Specifiek hiervoor zijn twee scenario's opgenomen, waarbij het tweede scenario ambitieuzer is. In beide scenario's is een bedrag van € 5.1.2b opgenomen voor het beweegdeel van de GLI. Dit wordt nu niet vergoed vanuit de basisverzekering. Specifiek voor jeugd geldt dat met name wordt ingezet op de mentale weerbaarheid. Via bijvoorbeeld programma's van ZonMW worden nieuwe interventies onderzocht op effectiviteit.

Scenario 1: intensivering bestaande maatregelen

De extra maatregelen betreffen vooral een intensivering van bestaande maatregelen die effectief zijn en (daarmee) op draagvlak kunnen rekenen van veldpartijen.

Directie Publieke Gezondheid
OJGZ

Kenmerk
1785612-214629-PG

Samengevat in onderstaande tabel:

Directie Publieke Gezondheid
OJGZ

	2021	2022	2023	2024	Kenmerk 178	Structureel
Gezond gewicht/overgewicht						
Tabak/roken						
Problematisch alcoholgebruik						
Drugspreventie						
Mentale weerbaarheid	5.1.2b	5.1.2b	5.1.2b	5.1.2b		5.1.2b
Beweegstimulering						
Financiële toegankelijkheid sport						
Totaal scenario 1						

Totaalbedragen in euro's x1000

* Dit bedrag is ook geclaimd bij Financiën in het kader van het breed pakket maatregelen voor de middellange termijn ivm corona (besluitvorming 1 december)

Scenario 2

Om overgewicht op lange termijn tegen te gaan kunnen we de gezonde basisschool van de toekomst uitrollen, bijvoorbeeld allereerst alleen in de lage SES wijken. Daarnaast kunnen we meer inzetten op 'Bewegen het nieuwe normaal' zodat Nederland in 2040 aan de beweegrichtlijn voldoet.

	2021	2022	2023	2024	Structureel
Invoering Gezonde Basisschool vd Toekomst lunch + bewegen in lage SES wijken.	5.1.2b	5.1.2b	5.1.2b	5.1.2b	5.1.2b
Inzet buurtsport-coaches en extra middelen sportakkoord					
Totaal scenario 2					

Totaalbedragen in euro's x1000

Financiering

Er is nog geen budget voor de voorgestelde intensivering van maatregelen en voor de extra inzet op communicatie. De volgende routes zijn denkbaar.

Route 1 (corona-route, 2021)

Voor de benodigde middelen in het kader van de coronabestrijding, is er een directe lijn met het ministerie van Financiën om kosten voor bijvoorbeeld de GGD-en te kunnen financieren. Nu op een intensivering van acties gericht op een gezonde leefstijl wordt aangedrongen met het oog op de weerbaarheid voor COVID-19, kan de optie worden verkend om langs deze directe lijn middelen te krijgen. Ambtelijk verwachten we hier geen akkoord op te krijgen

met als argument dat het om indirecte kosten gaat. Advies is daarom om deze optie met minister Hoekstra te bespreken. Bij voorkeur vanuit alle drie de bewindspersonen.

Directie Publieke Gezondheid
OJGZ

Kenmerk
1785612-214629-PG

Route 2 (EU-route, 2022, 2023)

De *Recovery and Resilience Facility* (RRF) is (het grootste) onderdeel van het herstelinstrument van de Europese Commissie (EC). EZK verwacht dat Nederland in aanmerking komt voor ongeveer € 5.1.2b aan middelen. Hiervoor moet Nederland een *Recovery and Resilience Plan* (RRP) bestaande uit hervormingen en investeringen indienen bij de EC. Er gelden bepaalde voorwaarden. Besluitvorming over het plan wordt overgelaten aan het volgend kabinet. Ten behoeve van de formatie inventariseren FIN/EZK maatregelen die voldoen aan de voorwaarden.

Departementen worden gevraagd om voor 8 januari as. voorstellen voor additionele investeringen/hervormingen aan te leveren.

Inzet op aanpak leefstijl om het immuunsysteem van Nederlanders te versterken en automatisch ook gezondheidsverschillen aan te pakken zou een inzet kunnen zijn. Gelden komen beschikbaar vanaf 2022. Claims worden pas in behandeling genomen vanaf € 5.1.2b euro en vooralsnog is onduidelijk of inzet op leefstijl een kans maakt en of deze route een reële kans biedt.

Route 3 (extra algemene middelen, structureel)

De reguliere route bewandelen om extra middelen te krijgen op de VWS-begroting 2021 en verder. Dat zou betekenen dat voor de VJN 2021 een claim moet worden ingediend.

Route 4 (herschikking binnen VWS begroting)

Route 5 (motie Groen Links, 2021 > route 4)

In bijlage 2 zijn veel maatregelen opgenomen die voor wat betreft tabak, alcohol en overgewicht ook voor motie Renkema (GL) zijn aangeleverd ten behoeve van het begrotingsdebat. Motie Renkema zal echter alleen in middelen voorzien voor 2021 zijn en dient te worden gefinancierd binnen de eigen DGV kolom. Incidentele financiering verhoudt zich niet heel goed tot de structurele langjarige inzet bij programma's waarbij we vertrouwen hebben dat het werkt.

Deze actie als gevolg van roep uit samenleving, kan wel bijdragen om structureel nieuwe (COVID) gelden aan te boren voor gezonde leefstijl en verbetering weerstand van inwoners van Nederland. Motie staat nu op 'oordeel Kamer'.

Advies is om de bovengenoemde routes op korte termijn verder te verkennen ambtelijk.

4 Draagvlak politiek

De roep om meer inzet op een gezonde leefstijl en om als overheid hier een actieve rol in te pakken, krijgt veel steun uit de Kamer.

5 Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Het feit dat op de persconferentie en in het COVID-debat expliciet aandacht is besteed aan een gezonde leefstijl, kon rekenen op veel enthousiasme. Zo gaf 5.1.2e ook aan. Ze ziet uit naar een campagne en acties.

6 Financiële en personele gevolgen

Het betreft een samenhangend pakket van acties dat zich richt op preventiemaatregelen om als overheid meer in te zetten op een gezonde leefstijl. De financiële gevolgen zijn nog niet helemaal uitgekristalliseerd. De kosten zullen in 2021 – afhankelijk van de gemaakte keuzes – tussen de € 5.1.2b en € 5.1.2b liggen. De structurele kosten zijn eveneens afhankelijk van de gekozen intensivering en kennen een spreiding tussen de € 5.1.2b en € 5.1.2b euro vanaf 2024.

Het gaat om een stevige intensivering waar nog geen middelen voor beschikbaar zijn. De collega's van het ministerie van financiën zullen het voornemen hoogstwaarschijnlijk bij de voorjaarsbesluitvorming willen betrekken – zeker gezien de omvang. Geadviseerd wordt om ambtelijk de bekostigingslijn nader te bespreken en onderzoeken welke route het meest kansrijk is.

Directie Publieke Gezondheid
OJGZ

Kenmerk
1785612-214629-PG

7 Juridische aspecten en haalbaarheid

Nvt.

8 Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

Deze nota is een gezamenlijk product van directies VGP en PG en in samenwerking met directies Jeugd en Sport opgesteld. Directie FEZ is geïnformeerd en wordt bij verdere uitwerking betrokken gelet op de mogelijke financiële consequenties.

9 Gevolgen administratieve lasten

Nvt.

5.1.2e
5.1.2e